

ХРАПАЧ Є.Ю.

студент 3-го курсу коледжу Сумського національного аграрного університету, м. Суми

СМЕРТНА КАРА: МОРАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

Останніми роками в публіцистиці і серед певних верств населення знайшла свою актуалізацію проблема покарання у вигляді смертної кари.

Це пов'язано із викриттям таких серійних убивць-монстрів, як Онопрієнко, Ткач, мерзенними проявами вбивств, скоєних з особливою жорстокістю. Та й у Західній Європі у зв'язку із погіршенням криміногенної ситуації все голосніше чути заклики до повернення смертної кари. Зокрема, що стосується Європи то смертна кара застосовується у вироках судів і реально виконується тільки в Республіці Білорусь.[2. с.84]

Смертну кару цілком скасували 96 країн; за всі злочини, окрім особливих обставин – 9; вищу міру покарання на практиці скасували 34 країни. Натомість у 58 державах вирішили зберегти. Однак, за даними правозахисної організації Amnesty International, у 2011 році лише у 10% країн світу, у 20 зі 198, виконувались смертні вироки.[3]

Що стосується України то проблема смертної кари завжди була є і буде. Пояснюється це активним використанням цього виду покарання на протязі значного історичного періоду. Сьогодні смертна кара знову набирає популярності серед деяких правників сучасності. Багато з представників правоохоронних органів України виступають за відновлення смертної кари у вигляді розстрілу за особливо тяжкі злочини проти особо і суспільства. Але після того, як наша держава стала членом Ради Європи відсутність смертної кари є обов'язковою умовою для перебуванні держави в Раді Європи.

Це стало однією з причин скасування смертної кари в Україні, де мораторій на виконання смертних вироків уперше почав діяти в 1995 року, незадовго до вступу в цю міжнародну організацію. Проте через кілька місяців смертні вироки знову продовжили виконувати, дійшовши висновку, що рішення про мораторій було прийнято без дотримання належної процедури. Такий стан речей міг призвести до виключення України з Ради Європи, але в 1997 році мораторій на виконання смертних вироків знову почав діяти, і з тих пір в Україні вже ніколи нікого не страчували. 30 грудня 1999 року Конституційний Суд України визнав, що смертна кара суперечить Конституції України, чим остаточно заклав шлях до її відновлення. У зв'язку з цим, у 2000 році Верховна Рада України внесла зміни до Кримінального Кодексу України, якими остаточно вилучила поняття «смертна кара» з офіційного списку кримінальних покарань України. [4]

Згідно рішенням Конституційного Суду України смертна кара суперечить Конституції України тим, що:

- Конституція України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю і ніхто не може бути свавільно позбавлений життя, але при цьому визначення терміну «свавілля» дано неоднозначно;[5]

- смертна кара як вид покарання суперечить Конституції України, відповідно до якої "ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню";

- право на життя належить людині від народження і захищається державою.[5]

Проведені дослідження показують, що близько 80% громадян підтримують уведення смертної кари[4]. Слід зазначити, що більшість громадян є некомпетентними у законодавстві України, дають волю своїм емоціям.

Аналізуючи законодавство і статистику, можна говорити про наступне:

- утримання ув'язнених коштує близько 14 тис. грн., суспільство обурене тим фактом, що мають платити податки на фінансування вбивць і маніяків;[4]

- статистика свідчить, що існуючі міри покарання призводять до низького рівня запобігання злочинів. За роки незалежності в Україні вчинено понад 80 000 умисних вбивств і замахів на життя[6. с.67];

- захисники смертної кари вважають її ефективним засобом попередження особливо жорстоких злочинів, захисту суспільства від злочинців та справедливою відплатою за скоєне насильство;

- згідно Кримінально-виконавчого кодексу України засуджений після відбуття не менше 20 років покарання має право подати клопотання до Президента України про помилування. У разі помилування ця особа не відбуде повної міри покарання.

Дивлячись на ці фактори то смертну кару потрібно відновити, але слід забувати про людський фактор, суддівські помилки та корумповану судову та правоохоронну систему, що можуть покалічити та зламати людські долі.

На смертну кару, як один з видів покарання, можна поглянути під іншим кутом:

- відновлення смертної кари може стати перешкодою перебування України в Раді Європи та СНД;
- судова помилка не є виключенням;
- релігійне переконання «Життя дає лише Бог, і лише він може його забрати»;

не надає шансу каяття;

- смертна кара передбачає в собі катування та приниження, що заперечує Конституція України;

• винесення вироку не легка справа для совісної людини, а також важка справа для виконавця покарання.

Для прикладу, за злочини, які вчинили відомі серійні злочинці такі як Сергій Ткач, Геннадій Міхасевич, були розстріляні невинні особи. Також за їхні та ряду інших злочини які вчинили серійні убивці та маніяки були засуджені не винні люди на різні терміни. Але ж якщо особа яку позбавили волі на певний строк в її житті ще щось виправити то особу, яку не вино розстріляли змінити нічого неможливо. Таких випадків можна навести безліч.

Для того, щоб відновити смертну кару потрібно провести переатестацію суддів, які будуть розглядати справи за, які передбачена смертна кара. Такого роду справи повинні розглядати колегія суддів і суд присяжних. Останньою інстанцією повинен бути Президент України, який може накласти мораторій на вирок. Доцільно було б запозичити з американської практики: між винесенням вироку та його виконанням є проміжок часу — 5 років. Що дає змогу захисникам довести наявність судової помилки[6. с.68].

Аналізуючи дві сторони існування найтяжчого покарання — смертної кари, жодна людина не може дати 100 % однозначну відповідь «за» чи «проти». Це питання лежить і в релігійній вірі, і в політико-правових переконаннях, в геополітичній площині та в морально-етичних аспектах.

Смертна кара — складне поняття, яке є неоднозначним. Дискусії навколо нього тривають і будуть тривати не одне десятиліття.

Список використаних джерел:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: від 28.06.1996р. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>.
2. Александров Ю. В. Смертна кара: вічна проблема// Наукові праці МАУП. Серія : Політичні науки. Юридичні науки . - 2013. - Вип. 2. - С. 84-89. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npmaupp_2013_2_15.pdf
3. Електронний ресурс: <http://tyzhden.ua/Society/46522>
4. Електронний ресурс: <http://smertnakara.blogspot.com/>
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України[Смертна кара]Конституційний Суд; Рішення від 29.12.1999 № 11-рп/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99>
6. Карпенко М.І. Смертна кара: бути чи не бути?// Юридична наука . - 2013. - № 5. - С. 62-69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/jnn_2013_5_9.pdf#91